

A település ismertetése

- A TELEPÜLÉS NEVE -

Sikátor név csak 1446-ban fordul elő először egy személynévben, de nem bizonyított, hogy a völgyben lévő Sikátorra vonatkozik-e írja tanulmányában Lehóczky Alfréd. Sikátor neve csak a XVI. Században fordul elő gyakrabban az oklevelekben. Ez azt is mutatja, hogy maga a település viszonylag későn alakult ki.

Nevét írták Sykátor, Sikathor, Sikator alakban is.

Sikátor nevét a völgy természetes helyzetétől kapta. A Hangony-patak völgyébe betorkolló völgy bejárat és maga a település is egy keskeny hegyszorosban, sikátorban alakult ki.

1904-ig a Sikátor elnevezést használták. Ekkor azonban az ország területén lévő más Sikátornak nevezett településtől való megkülönböztetés érdekében ragasztották hozzá a „Kis” jelzőt. Ettől kezdődően használják a Kissikátor elnevezést.

A község mai területén a középkorban volt egy másik település is, Szilakszó. Neve ma mint határrész, dűlőnév ismert. Szilakszót a Hangonyi – nemzetség építette a XIV. században a Hangony bal partján, a sikátori völgygel szemben.

Neve az oklevelekben Zylazow, Zylaszó, Zylwazo, 1563-ban Zylagzó alakban fordul elő. Élete alig három századig tartott. Az alapító kihalásával, a török hódoltság alatt, a XVI. század végén elpusztult.

A név eredete két szóból alkotott, „szil” és „aszó”-ból. Szil a korábban itt gyakori szilfa neve. Az aszó pedig száraz völgyet jelent. Ebből alkották a Szilakszó helységnevet, magyaros szóalkotással. Ez is bizonyítja, hogy létrehozóik magyarok voltak.

- FÖLDRAJZI KÖRNYEZET -

Kissikátor Ózdtól délkeleti irányban 15 km-re fekszik. A község a Hangony-patak egyik délről nyíló völgyében épült. Északkeleten határos Hangonnyal, délkeleten Borsodszentgyörggyel, délnyugaton Domaházával, északnyugaton pedig Szlovákia országhatára zárja le.

A község területe két földrajzi egységhez tartozik. A választóvonal a délnyugatról, Domaháza felől eredő és keleti irányba folyó Hangony-patak. Az északnyugati rész az Erdőháthoz tartozó hegyvonulat, melynek gerincén húzódik az országhatár s egyben a Rima völgyének választó vonala is. Legmagasabb pontja a Kovács-hányás 355 tengerszint feletti magasságával. A gerinctől a délre hajló hegyoldalban párhuzamosan leereszkedő völgyek húzódnak. Sikátor területéhez tartozik az Utas völgyétől a Kisgölgötke völgyéig terjedő terület.

A Hangony-patak jobb partjától kezdődő dombok az Óbükk és a Pétervásári-dombháthoz tartozók. Újabb földrajzi elnevezése e dombvidéknek a Heves-Borsodi Dombság. A dombhát területét a különböző irányba mélyülő völgyek szabdalják fel, s tették igen változatosá. Nagy kiterjedésű erdővel fedett terület. A természeti szépségekben változatos, gazdag vidék. A terület magassága valamivel 300 méter a tengerszint felett. Legmagasabb csúcsa délen a Járnokfő 412 méter a tengerszint felett.

A község teljes területének 1/3 része a Hangony-patak és az országhatár közötti terület, tölgy és vegyes lomblevelű fákkal borított. Csak az alsó részén, Szilakszó területén van kevés művelés alá vont szántó föld. A község 2/3 része a déli terület. Szintén erdővel fedett dombvonulatokból áll. A Hangony-patakhoz lankásan ereszkedő hegyoldal és a Telekes-patak, völgyében van a megművelt területe.

Mindkét terület üledékes kőzetekből felépített, homokos, agyagos talaj. Régebben csaknem minden völgyben jóízű források fakadtak. Az utóbbi évtizedekben a

gondozatlanságuk és a szárazság miatt sok forrás megsemmisült, elapadt. A Hangony-patakon kívül a déli területen két jelentősebb vizű patak folyik, a Renget- és a Telekes-völgyben.

A déli részen elterülő változatos völgyeket, erdőket és merész hegyoldalakat járva és a szűk völgyek között nagyszerű élményekben lehet része a természetjáróknak.

Bél Mátyás az 1720-as években így jellemezte a Borsod, Gömör, Nógrád és Heves összeszögelésénél lévő községet: „Sikátor, Domaházától észak felé, egy mérföld távolságra fekszik, ugyanolyan nehéz körülmények között, mindenféle hegyek magas meredélye tűr az ég felé, s aki arról letekint, azt elborzasztja ez a nagy meredekség, egy mély völgyben, borzasztó területen. Katolikus magyarok lakják, akik nem restebbek az előző falu (Domaháza) lakosainál, akikről azt írják, hogy bármelyik más nemzettel vetélkedhetnek a szorgalmasság tekintetében. A szántóterület hiánya miatt az óriási tölgyfák kivágásával a hegyek meredélyein alakítanak ki szántóföldeket.”

Az 1780-as években a megbízott katonatisztek katonai szempontból leírták Borsod és Gömör vármegye községeit, mint első katonai leírásokat. A leírást előre megadott szempontok alapján végezték a katona-mérnökök. Ezekből sok korabeli adatot ismerhetnénk meg a területünkről. A Sajótól haladva a Hangony völgyébe is eljutottak. Feltűnő azonban, hogy az utolsó község, amit leírtak Ózd volt. Tovább nem jutottak a Hangony völgyében. Így Sikátorról ebből az időből adatokat nem találunk.